

ต อ บ ปั ญ ห า จ ร ร ม ะ

ดูก่อนท่านผู้เห็นภัยในสังสารวัฏทั้งหลาย กิจใดที่
ศาสดาผู้แสวงหาประโยชน์ ผู้อนุเคราะห์เกื้อกูลแก่สัตว์โลก
พึงกระทำแก่เหล่าสาวก เราตถาคตก็ได้กระทำกิจเหล่านั้น แก่
พวกเธอทั้งหลายแล้ว ดูก่อนท่านผู้เห็นภัยในสังสารวัฏทั้งหลาย
นั้นโคนไม้ นั้นเรือนว่าง ขอเธอทั้งหลาย จงเพ่งพินิจ อย่าประมาท
อย่าต้องเป็นผู้เดือดร้อนใจในภายหลังเลย นี่คือนุศาสนีของ
เราสำหรับเธอทั้งหลาย

ตอบปัญหาธรรมะ

๔๒๐

การเจริญสมาธิภาวนาเป็นทางลัดที่สุดที่จะทำให้เกิด
ความบริสุทธิ์กาย วาจา ใจ ถ้ามีความบริสุทธิ์มาก บุญกุศลก็
เกิดขึ้นมาก ถ้ามีความบริสุทธิ์น้อย บุญกุศลก็ลดหย่อนลง
ความบริสุทธิ์เป็นบ่อเกิดแห่งความสุข เป็นสิ่งที่สั่งสมได้ การ
เจริญภาวนาทุกๆ วัน เป็นการเพิ่มเติมความบริสุทธิ์ ซึ่งจะทำให้
เราเข้าถึงความสุขที่แท้จริง อันเป็นสิ่งที่ทุกชีวิตล้วนแสวงหา
เราจึงควรหมั่นเจริญภาวนา เพื่อให้ชีวิตของเราเข้าถึงความสุข
และความบริสุทธิ์ที่แท้จริง

มีวาระพระบาลีใน อรกานุสาสนีสสูตร ว่า

“ดูก่อนท่านผู้เห็นภัยในสังสารวัฏทั้งหลาย กิจใดที่
ศาสดาผู้แสวงหาประโยชน์ ผู้อนุเคราะห์เกื้อกูลแก่สัตว์โลก
พึงกระทำแก่เหล่าสาวก เราตถาคตก็ได้กระทำกิจเหล่านั้น
แก่พวกเธอทั้งหลายแล้ว ดูก่อนท่านผู้เห็นภัยในสังสารวัฏ
ทั้งหลาย นั้นโคนไม้ นั้นเรือนว่าง ขอเธอทั้งหลาย จงเพ่งพินิจ
อย่าประมาท อย่าต้องเป็นผู้เดือดร้อนใจในภายหลังเลย นี่
คืออนุศาสนีของเราสำหรับเธอทั้งหลาย”

วิวัฒนาการของโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง มี
หลายสิ่งหลายอย่างที่ยังบอกถึงความสามารถที่ไม่มีขีดจำกัด
ของมนุษยชาติ แต่ก็มีหลายสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ยังไม่ได้
รับการพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้นเท่าที่ควร เพราะการพัฒนาคุณภาพ

ตอบปัญหาธรรมะ

๔๒๑

ชีวิตให้สูงขึ้นนั้น ต้องเริ่มจากการพัฒนาใจให้สูงส่ง สูงจากเรื่อง
ที่ชาวโลกทั่วไปเขาข้องเกี่ยวกันคือเรื่องของการหมกมุ่นอยู่กับรูป
เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ต่างๆ ที่ไม่เป็นสาระแก่นสาร
เป็นบ่วงที่ทำให้เกิดความเป็นห่วงเป็นใย เป็นกังวลอยู่ตลอดเวลา

การมุ่งขจัดกิเลสอาสวะออกจากใจ ด้วยการหมั่นฝึกฝน
ใจให้สะอาดบริสุทธิ์หยุดนิ่งนั้น เป็นสิ่งที่พระบรมศาสดาทรง
ตอกย้ำ ทั้งตรัสเป็นอนุศาสน์ คือตามสอนแล้วสอนอีก ตลอด
พระชนมายุของพระองค์ เมื่อได้บำเพ็ญอดตหิตประโยชน์ ด้วย
การแสวงหาหนทางหลุดพ้นได้แล้ว ทรงบำเพ็ญปรทิตประโยชน์
เพื่อสันติสุขของชาวโลก และสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่า อาศัยมหา-
กรุณาอันไม่มีประมาณ สั่งสอนเหล่าเวไนยสัตว์ให้ตรัสรู้ธรรม
ตามพระองค์ได้เข้านิพพานกันนับไม่ถ้วน

แม้มนุษย์โลกยังเป็นกามาวจรภูมิ ที่ยังข้องเกี่ยวอยู่กับ
เรื่องกาม กิเลส ภัยรตติยศ ชื่อเสียงต่างๆ ซึ่งยังมีความเกี่ยวพัน
อยู่กับเบญจกามคุณ อันเป็นเหยื่อล่อของพญามาร ให้ลุ่มหลง
ให้ยึดติด เหมือนลิงติดตัง ที่ไม่สามารถสลัดให้หลุดจากยาง
เหนียวได้ ถ้าหากมนุษย์รู้วิธีการดำเนินจิตเข้าสู่กลางของกลาง
ภายใน เอาใจเข้าไปตั้งไว้ที่ศูนย์กลางกาย ยึดติดใน
พระรัตนตรัยภายใน เมื่อนั้นมนุษย์ก็จะเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง
เป็นผู้ที่พญามารบังคับบัญชาไม่ได้ พระพุทธองค์จึงสอนว่า

ตอบปัญหาธรรมะ

๔๒๒

“นั่นโคนไม้ นั่นเรือนว่าง โนนลอมฟาง พวกเธอทั้งหลายจงหมั่นประกอบความเพียร อย่าประมาทในชีวิต จะได้เป็นผู้ไม่ต้องเดือดร้อนใจในภายหลัง”

*ในสมัยพุทธกาล เป็นยุคของผู้มีบุญลงมาเกิด เมื่อรู้ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นแล้วในโลก ได้มีผู้ตัดสินใจสละโลก ออกบวชเป็นภิกษุภิกษุณีตามพระพุทธรองค์ เพื่อศึกษาสาระที่แท้จริงของชีวิตกันมากมาย เพราะรู้ว่าชีวิตมิใช่เกิดมาเพียงเพื่อทำมาหากินเท่านั้น แต่เกิดมาเพื่อแสวงหาหนทางแห่งความหลุดพ้น แสวงหาพระรัตนตรัย ซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันประเสริฐเพื่อชีวิตจะได้ปลอดภัยจากวัฏฏะทุกข์นั่นเอง

ครั้งนั้น มิตรของเศรษฐีได้สนทนากันในเรื่องที่ว่า “ทำอย่างไรจะหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด” เมื่อไม่รู้วิธี จึงได้ชักชวนกันออกแสวงหาธรรมะกับครูบาอาจารย์ที่มีชื่อเสียง เมื่อได้รับการแนะนำจากอาจารย์ให้มาถามปัญหาธรรมะกับพระบรมศาสดา จึงพากันมาเข้าเฝ้าพระพุทธรองค์ ทุกคนต่างมาพร้อมกับคำถามที่ค้างคาใจมานาน อยากจะสนทนาธรรมกับพระพุทธรองค์ ด้วยหวังว่า เมื่อได้ฟังคำตอบแล้ว จะได้นำไปประพฤติปฏิบัติตาม

ตอบปัญหาธรรมะ

๔๒๓

นันทมานพได้ทูลถามว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า สมณพราหมณ์บางพวก กล่าวความบริสุทธิ์ด้วยความเห็นบ้าง ด้วยการฟังบ้าง ด้วยศีล และพรตบ้าง ด้วยมงคลตื่นข่าว เป็นต้นเป็นอันมาก สมณพราหมณ์เหล่านั้นประพฤติดูอยู่ในทิวาของตน ตามที่ตนเห็นว่าเป็นเครื่องบริสุทธิ์นั้น ข้ามพ้นชาติและชราได้บ้างไหม ขอพระองค์ได้ตรัสบอกความข้อนั้นแก่ข้าพระองค์ด้วยเถิด”

พระบรมศาสดาตรัสว่า “ดูก่อนนันทะ ผู้กล่าวความบริสุทธิ์ด้วยความเห็นบ้าง ด้วยการฟังบ้าง ด้วยศีล และพรตบ้าง ด้วยมงคลตื่นข่าวบ้าง ชนเหล่านั้นประพฤติดูอยู่ในทิวาของตน ตามที่เห็นว่าเป็นเครื่องบริสุทธิ์ก็จริง แต่ชนเหล่านั้นยังข้ามพ้นชาติและชราไปไม่ได้ คนเหล่าใดละเสียซึ่งรูปที่ได้เห็นแล้วก็ติเสียดังที่ได้ฟังแล้วก็ติ อารมณ์ที่ได้รับรู้แล้วก็ติ ละเสียแม้ซึ่งศีล และพรตทั้งหมดก็ติ ละเสียซึ่งมงคลตื่นข่าว เป็นต้นเป็นอันมาก ทั้งหมดก็ติกำหนดรู้ดีแล้ว เป็นผู้หาอาสวะมิได้ คนเหล่านั้นแลข้ามห้วงน้ำคือโอฆะได้แล้ว”

หม่อมมานพทูลถามปัญหาว่า “เมื่อก่อนอาจารย์บางพวก ได้พยากรณ์ลัทธิของตนแก่ข้าพระองค์ว่า เหตุนี้ได้เป็นมาแล้ว อย่างนี้ๆ จักเป็นอย่างนี้ๆ คำพยากรณ์ของอาจารย์ไม่ถูกต้องไปทั้งหมด และไม่แจ่มแจ้ง คำพยากรณ์นั้นกลับเป็นเครื่องนำ

ตอบปัญหาธรรมะ

๔๒๔

ความฟุ้งซ่านให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ขอพระองค์จงตรัสบอกธรรม เป็นเครื่องกำจัดตัณหา อันซ่านไปในอารมณ์ต่างๆ ในโลกนี้ แก่ ข้าพระองค์ด้วยเถิด”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า “ดูก่อนเหมกะ ชน เหล่าใดได้รู้ทั่วถึงบท คือนิพพานอันไม่แปรผัน เป็นที่บรรเทา ฉันทราคะในรูปที่ได้เห็น เสียงที่ได้ฟัง และสิ่งที่ได้รับรู้ เป็นผู้มีสติ มีดวงตาเห็นธรรม ดับกิเลสได้แล้ว ชนเหล่านั้นสงบระงับแล้ว มีสติขำมัตถหาอันซ่านไปในอารมณ์ต่างๆ ในโลกได้แล้ว”

ชตุกัณณิมาณพทูลถามปัญหาว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้มี พระเนตรคือพระสัพพัญญุตญาณอันเกิดพร้อมแล้ว ขอพระองค์ ตรัสบอกทางสันติแก่ข้าพระองค์ตามความเป็นจริงด้วยเถิด เพราะว่าพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงมีเดช ครอบงำกามทั้งหลาย เหมือนพระอาทิตย์มีเดชคือรัศมี ครอบงำมณฑลปฐพี ล่องลอย ไปในอากาศ ขอพระองค์จงตรัสบอกธรรมเครื่องละชาติและ ชราแก่ข้าพระองค์ผู้มีปัญญาน้อยด้วยเถิดพระเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า “ดูก่อนชตุกัณณิ ท่าน ได้เห็นซึ่งเนกขัมมะโดยความเป็นธรรมอันเกษมแล้ว จงนำ ความกำหนดในกามทั้งหลายออกไปเสียให้สิ้นเถิด กิเลสชาติ เครื่องกังวลที่ท่านยึดไว้แล้ว ด้วยอำนาจตัณหาและทิฐิซึ่งควร จะปลดเปลื้องเสีย อย่างมีแล้วแก่ท่านอีกต่อไปเลย กิเลสเครื่อง

ตอบปัญหาธรรมะ

๔๒๕

กังวลใดไม่มีแล้วในกาลก่อน ท่านจงทำกิเลสเครื่องกังวลนั้น ให้เหือดแห้งเสียเถิด กิเลสเครื่องกังวลในภายหลังอย่าได้มีแก่ท่าน ดูก่อนชตุกัณฺธิ เมื่อท่านปราศจากความกำหนัดในนาม และรูป โดยประการทั้งปวงแล้ว อาสวะทั้งหลาย อันเป็นเหตุให้ไปสู่ อำนาจของมาร ก็จะไม่บังเกิดขึ้นแก่ท่านอีกต่อไป”

นอกจากนี้ยังมีการผลัดเปลี่ยนกันถามปัญหาพระพุทธรองค์ จนครบทุกคน พระบรมศาสดาทรงเมตตาตอบทุกเรื่อง เพราะ เห็นว่าทุกคำถาม ล้วนเป็นไปเพื่อให้ได้มรรคผลนิพพานทั้งสิ้น จากนั้นพระองค์ได้แสดงธรรมที่ลึกซึ้งลุ่มลึกลงไปตามลำดับ ทำให้มาณพทุกคน ได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์สมความ ประารถนากันทุกคน

นี่เป็นเรื่องราวตัวอย่างของผู้ปรารถนาความหลุดพ้น ที่ ได้มีโอกาสสนทนารธรรมกับพระผู้มีพระภาคเจ้า และได้บรรลุธรรม เข้าถึงความเต็มเปี่ยมของชีวิตกัน ดังนั้นการสนทนาเรื่องทำ อย่างไรใจจะหยุด ทำอย่างไรใจจึงจะนิ่ง เป็นกรณียกิจที่สำคัญ ที่พวกเราควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ใจของเราจะได้ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่หลงใหลไปตามกระแสโลก

ถ้ามนุษย์หันกลับมาสนทนาในเรื่องการพัฒนาจิตใจ อย่างแท้จริง โลกนี้จะศิวิไลซ์ น่าอยู่น่าอาศัย เป็นสถานที่เหมาะ ต่อการสร้างบารมีมากกว่านี้อีกหลายเท่า อีกทั้งวัตถุประสงคฺ์ใน

ตอบปัญหาธรรมะ

๔๒๖

การเกิดมาของมนุษย์ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น จะเป็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้น แม้ปัจจุบันนี้ ชาวโลกส่วนใหญ่จะวนเวียนพูดคุยกันซ้ำๆ ซากๆ ในเรื่องการทำมาหากิน หรือคุยกันในเรื่องที่จะทำให้ได้มาซึ่งลาภ ยศ สรรเสริญก็ตาม เราก็ควรพูดคุยกันในเรื่องที่จะยกใจให้สูงขึ้น เช่นถามกันว่า “วันนี้คุณได้ดักบาตรไหม รักษาศีล ๕ ครบหรือไม่ นั่งสมาธิแล้ว ก็ชั่วโม่งหรือนั่งธรรมะแล้ว หยุดนิ่งดีไหม ทำอย่างไรใจจะหยุดนิ่ง เห็นดวงธรรม เห็นองค์พระแก้วใสบริสุทธิ์ภายใน เหมือนที่คนอื่นเขาเห็นกัน” พูดคุยกันแต่เรื่องที่จะทำให้ใจบริสุทธิ์หลุดพ้นอย่างนี้ จึงชื่อว่าไม่ประมาท และให้ลงมือประพฤติปฏิบัติ หมั่นฝึกฝนใจให้หยุดนิ่งควบคู่ไปด้วย จะได้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายในกันทุกคน

